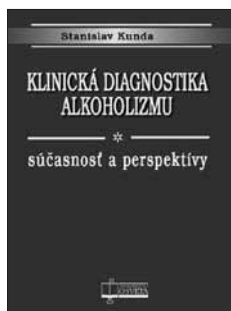

recenze

Stanislav Kunda

KLINICKÁ DIAGNOSTIKA ALKOHOLIZMU súčasnosť a perspektívy

Vydavateľstvo Osveta, Martin 2014, 104 s.,

Dostávame do rúk klinickú diagnostiku alkoholizmu od najpopulárnejšieho autora, doc. MUDr. Stanislava Kunda, CSc., ktorý venoval celú svoju profesionálnu kariéru tejto problematike. Publikácia nadväzuje na autorove práce vydané v rokoch 1986, 1990 a neskôr, vrátane monografie Klinika alkoholizmu (1988). Kniha pozostáva z 3 častí.

Prvá úvodná časť sa venuje klinickej klasifikácii alkoholizmu a autor predkladá vlastnú klasifikáciu na základe svojich dlhoročných skúseností a výsledkov výskumu v tejto oblasti. V druhej experimentálnej časti uvádza výsledky matematicko-štatistického overenia tejto klasifikácie a v záverečnej časti perspektívy klinickej klasifikácie alkoholizmu.

Autor ako jediný u nás, a jeden z mála autorov v medzinárodnom hodnotení, sa venuje klinickej, psychopatologickej diagnostike alkoholizmu. Je to viac než chvályhodná práca v dobe, keď psychopatológia alkoholizmu je azda najzanedbanejšou oblasťou klinickej adiktológie. Mnohí sa uspokojili v diagnostike alkoholizmu so zovšeobecňujúcim „syndrómom závislosti od alkoholu“, iní očakávali, že bude nasledovať prepracovaná, individualizovaná verzia alebo bude doplnená laboratórnymi markermi. Používal sa ďalej aj Jellinekove model, jeho znaky, fázy a typológia, formulované pred vyše 60 rokmi. Bol inšpiratívny aj pre ďalšie klasifikačné snahy, a tak Robert Cloninger a neskôr aj Thomas F. Babor a spolupracovníci popísali 2 typy alkoholizmu (typ I a II, respektíve typ A a B) a potvrdili opodstatnenosť dichotómie alkoholizmu. V psychopatologickej rovine napriek týmto aj ďalším klasifikačným snahám nebol formulovaný presvedčivejší model ako Jellinekove, a v odbornej literatúre stále nachádzame živé odkazy na „Jellinekove fázy, typológiu, diagram, vzorec“. Bolo by logické, že o skúmanie platnosti a aktuálnosti jeho vývojových fáz bude záujem, ale opak je pravdou. Svetlou výnimkou je práca doc. MUDr. Stanislava Kunda, CSc., ktorý ich podrobil skúmaniu na súbore 250 pacientov a na základe výskumu a celoživotných odborných skúseností predkladá vlastnú

klinickú klasifikáciu, ktorá má dve roviny: symptomatologickú a priebehovú. Na symptomatologickej úrovni boli nim overené a aktualizované identifikovateľné fenomény sprevádzajúce začiatok, rozvinutosť a pokročilosť závislosti od alkoholu. V priebehovej rovine zase charakteristické obrazy dynamiky vývoja ako začiatočný (systematický abúzus alkoholu), rozvinutý (habituálny etylizmus a alkoholická toxikománia) a pokročilý stav (chronický etylizmus). K dôkazu opodstatnenosti klasifikácie poslúžilo triedenie znakov podľa ich schopnosti diferencovať základné klinické obrazy. Ukázalo sa, že znaky dependencie by bolo možné sústrediť do nasledujúcich okruhov: tolerancia, stereotyp pitia, alkoholocentrizácia, abstinenčný syndróm, depravácia a defektnosť stavu. Ponúknutá terminológia využíva všetky fenomény z Jellinekových fáz, nie však samotné fázy ako ucelené vývojové etapy. Autor alkoholizmus chápe ako chorobu napriek tomu, že za kardinálny znak nepovažuje stratu alebo oslabenie kontroly a zaujíma osobitné stanovisko k uznávanému fenoménu straty kontroly (na báze ktorej Jellinek vytvoril koncept alkoholizmu ako choroby). V súbore nebola potvrdená jeho konštantnosť a autor ho ani nepokladá za kardinálny znak. Podľa neho pri jej prechodnom výskyte oveľa častejšie treba myslieť na reaktívne či somatické pozadie. Sledovanie dynamiky vývoja je veľmi dôležitá k pochopeniu alkoholizmu ako choroby, lebo nie je priamočiary proces, ako by sme pri základných symptómoch oprávnenne očakávali. Podľa výsledkov výskumu autora Jellinekova typológia sa ukázala ako málo významná pre prax, najvýznamnejšie typy gama a delta sa často prekrývajú a chýba im v popise dynamika. Podľa autora hlavná zásluha Jellineka je v dynamickom pohľade na klinický priebeh alkoholizmu a v jeho expresívnom popise. Používanie Jellinekových vývojových fáz v pôvodnej podobe, ale aj súčasný globalizujúci prístup zavedením kategórie „syndróm závislosti od alkoholu“ sú predmetom jeho kritiky a predpoklad pokroku vidí v aktualizácii a novej systemizácii psychopatológie vo forme novej klinickej klasifikácie, ktorá vychádza z individualizovaného psychopatologického prístupu a overených klinických skúseností.

Kniha doc. MUDr. Stanislava Kunda, CSc., je veľmi hodnotným príspevkom v oblasti, v ktorej absentoval pre klinickú prax blízky, vedecky overený diagnostický postup, ktorý odráža aj individualizovanú psychopatológiu. Verím, že ešte nie je neskoro, aby sme sa dokázali preorientovať z pohodlnej globalizujúcej diagnostiky alkoholizmu na psychopatologicky precíznejšiu, ktorá môže posunúť diagnostiku a napomáhať cielenejšej liečbe. Je to publikácia potrebná pre prax „ako soľ“ a prajem jej, aby tak aj bola prijatá a používaná odbornou verejnosťou a pomohla pri diagnostike a liečbe tak závažného problému, ako je alkoholizmus.

MUDr. Peter Korcsog